

‘Tsjechov mag je nooit te nadrukkelijk spelen’

Speciaal voor het tamtamfestival van Toneelgroep Amsterdam brengt Hugo Koolschijn een theatrale lezing van Tsjechovs *Zielepijn*. ‘Het is onwaarschijnlijk knap hoe hij in een kort verhaal een hele wereld tevoorschijn tovert.’

JOUKJE AKVELD

Hugo Koolschijn (1946) was op zoek naar een monoloog toen Tsjechovs *Zielepijn* op zijn weg kwam ‘als een tegenligger die je niet kunt ontwijken’. Hij vond het verhaal in de nieuwe vertaling van het verzameld werk en wist meteen dat het de goede lengte had.

“Ik heb veel monologen gespeeld,” vertelt Koolschijn in schouwburgcafé Stanislavski. “Het is een vorm waarbij ik me prettig voel. Mijn eerste idee was om *Zielepijn* op die manier te brengen.”

Koolschijn legde het voor aan de dramaturg van Toneelgroep Amsterdam, maar behalve dat men het een mooi verhaal vond, hoorde hij lange tijd niets. Tot enkele weken geleden. Toen vroeg directeur Ivo van Hove hem of hij de tekst wilde spelen tijdens het tamtamfestival.

“Dat wilde ik wel,” zegt Koolschijn, “maar ondertussen zat ik midden in de repetities van *Zomertrilogie* en de tijd was te kort om het verhaal nog uit mijn hoofd te leren. Bovendien is *Zielepijn* geen echte monoloog, het verhaal is niet in de directe rede geschreven. We besloten er een theatrale lezing van te maken.”

Koolschijns liefde voor Tsjechov werd geboren toen hij begin jaren zestig één van zijn stukken in een

uitvoering van de Haagse Comedie op de tv zag. Enkele jaren later zag hij *Oom Wanja* in een regie van Ton Lutz en Ivanov van Hans Croiset. Koolschijn noemt het ‘hoogtepunten uit zijn jonge jaren’. Het is de onnadrukkelijke kracht van de dialogen die hem aanspreekt. “Wat tussen de regels geschreven staat is net zo sterk als de gesproken dialogen. Bij Tsjechov wordt het nooit pathe-

‘Wat tussen de regels staat, is net zo sterk als het gesprokene’

tisch, de tekst behoudt altijd een vorm van ironie. Ga je in je spel te ver mee in de melancholie, dan wordt het sentimenteel. Kies je alleen voor de humoristische kant, dan doe je de tekst tekort. Het is de kunst niet te nadrukkelijk te spelen, maar ook niet te *en passant*.”

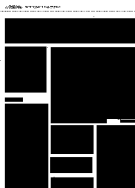
Zielepijn is het verhaal van de student Vasiljev die door zijn vrienden wordt meegenomen naar het borddeel. Gevallen vrouwen kende hij tot die tijd alleen van horen zeggen en uit boeken. Nu ontmoet hij ze in levende lijve, een gebeurtenis die hem in grote verwarring brengt.

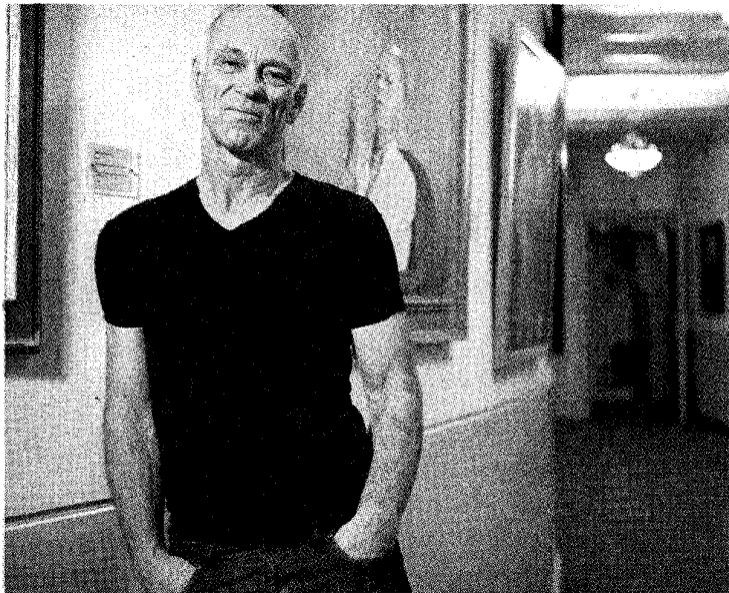
De lezing kwam zonder regisseur tot stand, maar dramaturg Willemin Barelids hielp Koolschijn bij de

organisatie en gaf tips. “Het verhaal is in zeven delen geschreven, misschien omdat het oorspronkelijk als feuilleton is gepubliceerd. Tussen de afzonderlijke stukken laat ik pauzes vallen; die stiltes heeft Willemin gesanctioneerd.”

Zielepijn is meer een klein evenement geworden dan een voorstelling, vindt Koolschijn. “Ik zit in de Pleinfoyer, het licht is gewoon aan. Het verhaal dat ik vertel gaat over vriendschap, prostitutie, psychiatrie en levensopvattingen. Moet je je als mens verzoenen met de misstanden in de wereld of moet je je ertegen verzetten? Vasiljev is nog jong, hij kan niet kiezen tussen opportunisme en idealisme. Het is een conflict dat ik herken. We beginnen allemaal met een zekere naïviteit aan het volwassen leven.”

***Zielepijn* is 4 en 5 maart te zien in de Pleinfoyer van de Stadsschouwburg Amsterdam.**

Koolschijn is een groot bewonderaar van Tsjechov.

FOTO MARC DRIESSEN